

ними розуміється як система професійної діяльності психолога та педагога, що спрямована на створення спеціальних умов для повноцінного розвитку її успішного навчання дитини в конкретному освітньому середовищі.

В дошкільному навчальному закладі психолог (педагог) є одночасно учасником та дослідником навчально-виховного процесу. Перед дорослим стоїть завдання – сформувати здатність і готовність вихованця до усвідомлення своїх можливостей і потреб з огляду на свої індивідуальні особливості. Психологу потрібно навчити дитину ставити та досягати індивідуальні цілі, співвідносячи їх із своїми можливостями, орієнтуватися на природні механізми розвитку дитини.

Психологічний супровід (за В. Петровським) – це програма зустрічей, спілкування психолога з дітьми, спрямована на створення умов для прояву і розвитку особистісних «устремлень». Оскільки однією з специфічних закономірностей розвитку дитини з порушенням зору є дефіцит інформації про навколишнє середовище, це негативно впливає на розвиток комунікативної діяльності. Тому, актуальною проблемою сучасної психології є розробка програм, що спрямовані на розвиток спілкування у дітей з порушеннями зору. В роботі з дітьми з порушеннями зору психолог повинен особливу увагу приділяти навчанню загальноприйнятих норм поведінки і культури спілкування, що дозволять набуті вміння і навички для успішної соціалізації.

Психологічний супровід, на думку М. Качан, є створення умов для реалізації потенціальних здібностей особистості. М. Бігянова наголошує, що ефективність психологічного супроводу зумовлена освітніми технологіями та загальними виховними принципами, які використовує педагогічний колектив.

Отже, психологічний супровід – це система освітньо-виховних технологій та принципів, що спрямована на створення умов для розвитку, прояву та реалізації потенційних можливостей особистості дитини з порушеннями зору.

Для здійснення психологічного супроводу в спеціалізованому дошкільному закладі, перш за все потрібно визначити **шляхи** його реалізації:

Перший – виявлення закономірностей розвитку дітей з порушеннями зору в рамках навчально-виховної програми з врахуванням їх психофізіологічних особливостей;

Другий – створення умов (загальні, навчальні, розвивальні та виховні принципи, освітні технології) спрямованих на забезпечення психологічного здоров'я дітей з порушеннями зору.

Етапи психологічного супроводу:

Етап I – діагностичний дасть можливість отримати необхідну інформацію про особливості розвитку дитини з порушенням зору, її потенціальні можливості, потреби, життєві цінності. Діагностичний підхід допоможе розв'язати актуальні проблеми пов'язані з розвитком особистості з обмеженими можливостями здоров'я.

Етап II – прогностичний дасть можливість перебудувати освітнє середовище, спроектувати зміст і напрями індивідуальної траєкторії та розвитку дитини з порушеннями зору, створити сприятливі умови для задоволення розвивальних потреб дітей даної категорії, їх самопізнання та

самореалізації.

Етап III – корегувальний забезпечить надання конкретної допомоги, психологічної підтримки дітей в освітньо-виховному середовищі.

Етап IV – адаптаційний дасть можливість надавати допомогу дітям, вихователям, батькам із питань адаптації до навколишнього середовища, розвитку та виховання.

Психологічний супровід навчально-виховного процесу має визначені **суб'єкти впливу і відповідну спрямованість**:

Суб'єкти психологічного супроводу	Спрямованість
ДІТЯ	<ul style="list-style-type: none"> спостереження за динамікою розвитку дитини в навчально-виховному процесі; сприяння реалізації можливостей дітей з порушеннями зору; забезпечення повноцінного розвитку, соціалізації та адаптації дитини до соціуму.
ПЕДАГОГІЧНІ	<ul style="list-style-type: none"> сприяння сприйманню психологічних бар'єрів, щодо прийняття освітньо-виховних інновацій; розширення стилевих характеристик спілкування, позитивних взаємин один з одним, адміністрацією, батьками, дітьми; визначення основних аспектів психологічної роботи з педагогами
БАТЬКИ	<ul style="list-style-type: none"> формування позитивного батьківського ставлення до дитини; налагодження ефективної взаємодії батьків з спеціалістами ДНЗ; сприяння розв'язання проблемних ситуацій у вихованні дитини; гармонізувати емоційний стан батьків

На основі вищезазначеного, можна визначити основні **завдання психологічного супроводу**:

1. Визначення напрямів і необхідних умов індивідуального розвитку вихованців освітньо-виховного процесу дошкільного навчального закладу (системне відстеження (діагностика) психолого-педагогічного статусу дитини та динаміки його психічного розвитку під час перебування в ДНЗ);

2. Створення комплексної програми (планування) на всіх етапах розвитку дитини на період перебування в ДНЗ (складання гнучких моделей

організації освітньо-виховного процесу, які можуть трансформуватися залежно від психофізичних особливостей дітей, розробка та ведення індивідуальних карт дітей);

3. Надання допомоги дітям з порушенням зору в їх особистісному розвитку;
  4. Корекція, що передбачає певну систему та складається із взаємопов'язаних блоків моделі психологічного супроводу;
- Виходячи із завдань, можна визначити **принципи** психологічного супроводу:
- Науковості – здійснення діяльності на основі досягнень сучасної науки з використанням діагностичних методик.
  - Гуманізації – пріоритету інтересів особистості дитини.
  - Сенситивності – урахування вікової періодизації в розвитку певних видів психічної діяльності.
  - Системності – розгляд явищ у системі психолого-педагогічного процесу та сукупності взаємодій суб'єктів освітньо-виховного процесу.

Можна виділити основні **підходи** до побудови психологічного супроводу дитини з порушенням зору

- Особистісно зорієнтованого навчання.
- Індивідуального підходу - урахування індивідуальних темпів і напрямків розвитку особистості дитини та педагога.
- Діяльнісного підходу - вивчення особистості дітей і вихователів у процесі діяльності, приймаючи за головний показник динаміку розвитку певних якостей особистості

Отже, одним із пріоритетних напрямів діяльності психолога в спеціальних закладах освіти є – орієнтація на формування, збереження та зміцнення психічного здоров'я дітей з порушеннями зору. Ефективність цього напрямку залежить від результативності здійснення психологічного супроводу: системного відстеження психолого-педагогічного статусу дитини і динаміки її психічного розвитку у процесі навчання, конфліктний збір і накопичення інформації щодо різних сторін психічного життя і динаміки розвитку, що необхідно для створення умов успішного навчання і особистісного зростання; використання методів педагогічної та психологічної діагностики; чітке уявлення психолога про те, що саме потрібно знати про дитину і на яких етапах потрібно проводити діагностичне втручання; створення соціально-психологічних умов у такій спосіб, щоб якомога успішнішими були розвиток особистості та її навчання (на основі діагностики розробка індивідуальних і групових програм успішного психологічного розвитку і навчання дитини; врахування того, що навчально-виховний процес повинен змінюватися залежно від психологічних особливостей дітей, уміння педагога змінювати свої підходи і вимоги до дітей, орієнтуватися на конкретну дитину з її реальними можливостями і потребами); створення спеціальних соціально-психологічних умов для надання допомоги дітям, що мають проблеми у психічному розвитку (продумана, апробована система дій, цілеспрямованих заходів).

Література:

1. Вовчик-Блакитна О.О. Індивідуальні особливості емоційного розвитку дитини: стратегії педагогічного супроводу //Індивідуалізація виховання в дитячому садку: Методичні рекомендації. – К.: Міленіум, 2005. – 138с.
2. Іваненко М. Педагогическое сопровождение социально-личностного развития //Дошкольное воспитание. – 2007. –№4 – С.97-99
3. Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу в початковому навчальному закладі. / Упор. О.М. Байєр. – Запоріжжя, 2008 – 138с.

УДК: 811.161.2:221.2

Рецензент
Засенко В.В.,
доктор педагогічних наук,
професор

ЖЕСТОВА МОВА ЯК КОМУНІКАТИВНА СИСТЕМА

Кульбіда С.В.
м. Київ

Предметний напрям дослідження лабораторії жестової мови є одним із аспектів вивчення жестової мови як комунікативної системи. Відслідковано ставлення вчених до жестової мови глухих впродовж тривалого періоду. Описано відмінність та схожість між жестикуляцією глухих на сучасному етапі. Ключові слова: глуха спільнота, жестова мова, жестовик, міміко-жестове вираження, словесна мова.

Представлено напрвление исследования лаборатории жестового языка одним из аспектов, которого является изучение жестового языка как коммуникативной системы. Проанализировано отношение ученых к жестовому языку глухих на протяжении длительного периода. Описано отличие и сходство между жестовым и словесным языком. Выявлены основные направления исследования научных трудов в разных странах современного этапа. Ключевые слова: общество глухих, жестовый язык, жестовик, мимико-жестовое выражение, словесный язык.

Was presented of direction research of the sign language laboratory, one of which aspects study of sign language as a communicative system. Was analysed of scientists' attitudes for a language of deaf during the long period. Was described the difference and similarity between sign and verbal languages. Found out the basic directions of scientific researches studies in different countries on the modern stage. Keywords: society of deaf, sign language, dictionary of language, facial-gestural expression, verbal language.